

Пеллегріні вшанував пам'ять жертв Токаїцької трагедії

Президент Петер Пеллегріні в п'ятницю, 22 листопада 2024 року, вшанував пам'ять жертв трагедії, яка сталася в 1944 році в Токаїку Стропківського округу.

«Хоча фашизм зазнав поразки, це не означає, що загроза його повернення минула», – сказав він з нагоди 80-х роковин трагедії.

всіх сторін, залучених до війни в Україні, не свідчать про те, що вони хочуть якнайшвидше сісти за стіл переговорів. Навпаки, конфлікт на полі бою і в політичних заявах загострюється, і я дуже шкодую про це», – заявив він. «Цього року виповнюється 80 років Словацькому національно-

прем'єр-міністр, він відіграв важливу роль у наданні фінансової підтримки цьому проекту в 2019 році. Він відвідав село в рамках регіональної поїздки до Пряшівського краю.

Старостка Токаїка Яна Медвєцова підкреслила важливість вшанування історичних подій. «На щастя, є людська пам'ять, свідчення тих, хто вижив, свідчення їхніх близьких, родичів і друзів. Це є гарантією того, що розкриття правди про минуле не буде спотворено», – сказала вона у своєму зверненні.

Складне і відповідальне завдання

Скульптура «Повернення до вбитого села» Франтішка Гібали, біля якої проходила церемонія вшанування пам'яті, зазнала реконструкції.

«Це було складне і відповідальне завдання, оскільки скульптура зазнала значних пошкоджень під час минулорічного землетрусу. Шматочки потрібно було зібрати до купи. Ми вважали, що травертинова скульптура в цьому місці не дуже підходить, але Петрові Месарошу вдалося це зробити, і я сподіваюся, що вона буде стояти тут постійно», – сказав Мілослав Чаплович, директор Інституту військової історії, який опікується як меморіальною зоною, так і місцем трагедії.

19 листопада 1944 року німець-

Поляризоване суспільство

Він також додав, що розчарування людей, фрустрація і поляризоване суспільство, охоплене конфліктами і ненавистю, є живильним середовищем для відродження тоталітарних режимів у будь-якій формі і в будь-якій точці земної кулі.

Він вшанував пам'ять жертв кривавої неділі 19 листопада 1944 року, коли 32 чоловіки з села були вбиті нацистами, поклавши вінок до меморіалу на місцевому військовому кладовищі.

«Давайте збережемо цю подію в нашій пам'яті і розповімо про неї майбутнім поколінням. Щоб вони не були байдужими до насильства, щоб не були сліпими до страждань і щоб не були обмануті диктатурами і диктаторами», – закликав Президент.

Жахи війни в 21 столітті

Він також сказав, що це справжня трагедія, що в 21 столітті ми знову є свідками жахів війни, звірств і нападів на невинне цивільне населення в Європі.

«На жаль – і я повинен сказати це дуже прямо – останні дії

му повстанню, а наступного – 80 років завершення Другої світової війни. Я сподіваюся, що ми відзначимо це з гідністю і з належною повагою до десятків мільйонів жертв воєнних вбивств. Найбільше я хочу вірити, що до того часу ми більше не будемо стикатися з війною в нашому безпосередньому сусідстві», – сказав Пеллегріні.

П. Пеллегріні поклав вінок до пам'ятника.

Під час свого візиту до села Пеллегріні також відвідав музей Токаїцької трагедії, який нещодавно був реконструйований. Як

кі війська розстріляли в селі Токаїк 32 місцевих жителів, двоє з яких вижили. Всі будинки в селі були спалені, за винятком одного на околиці села і церкви.

-р-

1000 свічок за 1000 днів війни

19 листопада, на тисячний день повномасштабної війни у Києві пройшла масштабна акція «Запали вогонь». Біля монумента «Батьківщина-мати» люди запалили 1000 свічок. У пам'ять про кожен день кривавої великої війни, яку веде країна-агресор Росія проти України, загорілась свічка. Завдяки силі духу та єдності українців, а також з допомогою міжнародної підтримки український народ продемонстрував всьому світові незламність у боротьбі за свою незалежність. Акція «Запали вогонь» є не лише проявом вдячності захисникам, які зі зброєю в руках і вдень і вночі б'ються з ворогом, а й також вшанування пам'яті тих, які загинули, захищаючи Батьківщину.

Ця акція проходила також в багатьох країнах світу, серед них й у Словаччині. У столиці Братиславі відбувся пам'ятний мітинг під гаслом «1000

днів незламної сили». На Площі свободи у Братиславі та в інших містах Словаччини запалили тисячі свічок. Кожна свічка символізувала день цієї війни, а 300 із них було розташовано у формі кордонів України. Цей жест став символом шанування пам'яті загиблих українців та нагадуванням про незламну силу й відвагу народу України.

Під час акції спікери ділилися інформацією про втрати, яких Україна зазнала за 1000 днів боротьби. Серед ключових виступаючих був посол України в Словаччині Мирослав Кастран.

На великих екранах транслювали відео з кадрами українських міст, зруйнованих під час війни, та наслідками російських атак. Мітинг став нагадуванням для всіх присутніх про важливість міжнародної підтримки України у цей критичний період.

Після завершення акції охочі могли долучитися до перегляду українського фільму «Фотофобія» в Словачській національній галереї.

Організаторами події виступили громадські об'єднання «Рада української молоді у Словаччині» та «Мир Україні». Загальнословацький ланцюг вшанування тисячі днів війни пройшов і у восьми інших містах Словаччини, серед них і у Пряшеві.

Тут учасники акції о 16-ій год. зустрілися біля Словацько-українського культурно-інформаційного центру, звідки тихою ходою пройшли Головною вулицею і в її центральній частині біля конкатедрального храму св. Миколая запалили 100 свічок, як свій вклад до загальнословацької згадки про захисників України у тисячний день боротьби проти агресора.

-пб-

Дарую вам пісню

Останньою акцією із серії «Незнайомі знайомі» цього року була бесіда із народною співачкою та вчителькою Монікою Корманич. Бесіду вела Маруся Белей, колишня вчителька З'єднаної школи Т. Шевченка з українською мовою навчання у Пряшеві.

е Твіннінг (eTwinning) Словаччини Жилінського університету дипломом за перше місце у змаганні в цьому проєкті в категорії 1-ий ступінь основної школи. Приматор міста Пряшів Франтішек Ольга передав цю відзнаку учительці Моніці Корманич і побажав

▲ Під час бесіди. На фото: Маруся Белей, вправо Моніка Корманич.

Моніка живе піснями від малку аж дотепер, бо виступає уже із своїми дітьми Юлкою та сином Ніколасом. Отже, і ця пісня має заслугу в тому, що із неї стала не лише оригінальна співачка, але і чудова вчителька із прекрасною душею та неперевершеним емпатичним еланом. На запитання модераторки із охотою відповідала у бесіді про своє походження із округу Стара Любовня та розказала про життя в Орябині, де пісня лунала селом та й під час навчання в основній школі. Вона стала членкою відомої жіночої групи «Поляна», де співала і її мама. Вчителька Барткова її підготувала і на «Маковицьку струну», в якій бере участь аж до сьогоднішніх днів. Крім того, була також членкою групи «Підполянички», а у Пряшеві під час відвідування Середньої педагогічної школи співала у православному хорі із Анною Дерев'яник, бо знала її уже із «Поляни» в Орябині. Із дітьми ходила та сама виступала на фестивалях у Камійонці, у Свиднику, але й у Бардієві на вже згаданій «Маковицькій струні». До цих акцій готувала уже і сама дальших талановитих дітей.

Може, не всі її знайомі знали про те, що сім років, в роках 2002-2009, жила в Америці, де зустріла знайомих із околиці свого села, із Орябини, Литманової, Камійонки, які там виступали на кермашах Михала або на Миколая.

Після повернення відвідувала ВУЗ у Пряшеві, де вивчила дуже добре англійську мову, а після дисертації стала вчителькою основної школи у Пряшеві. Зараз проживає у Великому Шаріші, а учительою в Пряшеві в Основній школі по вулиці Шмераловій.

Її талант оцінили у 2022/2023 навчальному році Народною ціною

їй, щоб і надалі працювала із учнями та успішно вела їх до дальшого життя, щоб також від них верталася до неї вдячність за знання та гуманний підхід до людської душі. Пісня та педагогічний такт є девізи цієї талановитої людини, яка у своєму житті навчилася не лише прекрасно співати, але і своєю харизмою притягувати до свого індивідуального та суспільного життя всіх талановитих людей.

В окремих виступах в рамках програми співала Моніка Корманич не лише із своїми дітьми, але із Анною Дерев'яник, а доповнив бесіду і музичний редактор Віктор Гащак, який демонстрував на екрані фотографії з її життя. Проєкцію картин коментувала для присутніх сама Моніка.

Уважно слухали всі присутні розповіді про її щоденне життя, яке проходить у веселих і радісних хвиликах із піснею, хоч деколи треба подолати і різні перешкоди, які не обминають нікого із нас.

Використавши цю бесіду, я особисто почувала себе дуже щасливою, бо зустрінувшись із Монікою і довідатись про цю жінку так багато не прийдесться кожного дня. Таких прекрасних людей в сучасному світі не зустрічаємо часто.

Бесіду закінчили присутні піснею «Живіте, людіє на благо світа» і побажали Моніці Корманич багато успіхів в особистому житті, у професії педагога, у зберіганні і поширюванні народних пісень, які додавали і додають людям завжди енергію та відновлюють силу людського духу від початку аж до наших днів.

Хай їй щастить у дальшому житті!

Маруся БЕЛЕЙ.

Кожна нація має свого генія

У світовій літературі не знайдемо аналогію, щоб слово поета було для нації таким дорогим, як слово Тараса Григоровича Шевченка для українців. Його поезія формувала свідомість нації, об'єднувала, узагальнювала українське минуле, сильно визначаючи майбутнє. Навіть у найважчі часи, яку переживала Україна, його «Кобзар» залишив глибокий слід і вплинув на формування душі нації та її бачення світу.

Ми не випадково заговорили про поезію Тараса Шевченка. Спілка українських письменників Словаччини видала словацькою мовою збірку його поезії під назвою «A žijem ďalej» у перекладі Мар'яна Гевеші.

Нагадаємо, що у перекладацькому доробіку Мар'яна Гевеші (на фото) зосереджена увага і на українську літературу. Адже з-під його перекладацького пера вийшли книжкові видання поезії Павла Тичини, Івана Франка, але і українських письменників Словаччини – Йосифа Збіглія та Степана Гостиняка. Він перекладав також поезію Лесі Українки, Богдана Ігоря Антонича, Ліни Костенко, Миколи Вінграновського, Івана Драча, Михайла Семенка, Валер'яна Поліщука та інших. У його перекладацькому зацікавленні були й українські народні казки.

Минуло понад шістьдесят років від останнього словацького книжкового видання творів Тараса Шевченка. Сьогодні може словацький читач знову заглибитися у поезію Шевченка, однак треба прочитати її по-новому і краще зрозуміти цього українського генія.

У Словаччині з іменем Тараса Шевченка вперше зустрічаємось у XIX столітті, хоча, наприклад, у Чехії інформації про українську літературу не були нічим винятковим. У 1881 році у газеті «Národné poviny» (ч. 97-98) появилася стаття Сама Бодіцького «Співець України». Властиво, це була перша стаття, яка наблизила творчість Тараса Шевченка. Минуло дальших п'ятнадцять років і у журналі «Slovenské pohľady» появилася вірш Т. Г. Шевченка «Минають дні, минають ночі» у перекладі Ізідора Сомоліцького. Це було все, що появилось у XIX ст. у словацькій пресі про Тараса Шевченка. Причину такого стану слід шукати у незavidній соціаль-

но-політичній обстановці, в якій опинилась Словаччина, як складова Австро-Угорської монархії, але передусім у москвофільських, русофільських поглядах багатьох представників словацького літературного життя.

Після довгої перерви твори Шевченка перекладає Петер Белла (Горал), Юрай Славик (Нересніцький), який на сторінках журналу «Průdu», 2, 1911, ч. 8-9, стор. 333 опублікував статтю «Тарас Шевченко». Початком тридцятих років минулого століття Штефан Крчмери у журналі «Slovenské pohľady» знайомить читача з Т. Г. Шевченком.

У 1959 р. у Братиславі виходить словацькою мовою перший том з творчості Шевченка «Dumy moje» у перекладі Ю. Кокавія. Другий том «Struny srdca» виходить у 1961 році у перекладі Ю. Кокавія, І. Галла та М. Ковачіка. У 1960 р. виходить драматичний твір Т. Шевченка «Назар Стодола» у перекладі Павла Лічка.

Першою спробою монографічно опрацювати поширення творів Шевченка у Чехії та Словаччині була праця Михайла Мольнара «Тарас Шевченко у чехів та словаків» (Словацьке педагогічне видавництво, відділ української літератури, Пряшів, 1961, стор. 288).

У післямові до видання «A žijem ďalej» Іван Яцканин зазначає, що Шевченко повернувся. Він побував свого часу на Майдані, він і зараз серед бійців, які борються з російськими окупантами. Сьогодні сміло можна говорити про позачасовість поезії Тараса Шевченка. Виникає враження, ніби писав її учора, настільки вона актуальна.

(яф)

Лікар з Міжгірщини До життєвого ювілею лікаря-невролога Михайла Бобинця

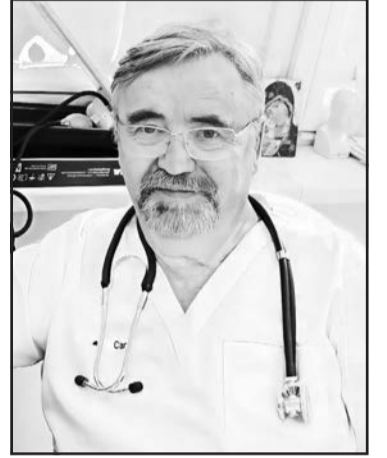
Чудові краєвиди. Красою багата, людьми щедро славна Міжгірщина на Закарпатті.

Коли вже шлях із крутих гірських плаїв, що взяли в обійми сусідні села Подобовець, Розтоку й Пилипець, несподівано виривається до течії Репинки – ви на мальовничих теренах села Ізки, розташованого посередині між районними центрами – Воловець і Міжгір'я. Вперше село згадується у письмових джерелах у 1463 році.

У згадане село ми завітали не випадково. В Ізках 9 листопада 1949 р. народився лікар-невролог Михайло Бобинець (на фото), який ще й нині працює у прашівській поліклініці в житловому кварталі Секчов.

Відзначаючи нещодавно свій життєвий ювілей (75 років), у спогадах повертався у рідне село, де проходило його босоніжне дитинство. Народився Михайло Бобинець у сім'ї селянина. Його батько Степан Бобинець працював урядовцем у сільському нотаріаті. Слід нагадати, що у 30-х роках батько виконував функції секретаря сільської «Просвіти». Він брав активну участь у подіях Карпатської України, підтримував контакт з її чільними діячами – Августином Волошином, Василем Гренджею-Донським, депутатами Союзу Карпатської України. Усе це не могло з розповідей батька не вплинути на свідомість й сина Михайла, який після восьмирічної школи у Ізках закінчує у 1969 р. Міжгірське медичне училище. Після закінчення училища працював фельдшером у Чопі. Але потяг до науки не зупиняється. Стає студентом медичного факультету Ужгородського державного факультету. Після одержання диплому лікаря-невропатолога працював викладачем Міжгірського медичного училища та водночас і лікарем-невропатологом центральної районної лікарні. Але продовжує і навчатися у клінічній ординатурі при кафедрі

неврології №2 Київського інституту вдосконалення лікарів, отримавши сертифікат лікаря-невропатолога вищої категорії, працював завідувачем неврологічного відділення поліклініки Мукачівської міської лікарні.

У 90-і роки переселяється у Словаччину, де продовжує своє покликання лікаря. Більше того, головує Українському лікарському товаристві у Словаччині, яке є складовою Світової федерації українських лікарів. Але ж роки не зупинили... Новим головою Українського лікарського товариства у Словаччині стає його донька Маріанна (реабілітаційний лікар).

Роки втекли, як вода гірських річок Міжгірщини. У день свого ювілею Михайло Бобинець згадував рідних і близьких, друзів, але зокрема покійного брата Степана, який був для нього порадиником і помічником.

У двері ординації стукають нові пацієнти, шукають і чекають поради, мабуть, і розради, але у першу чергу, аби їх вилікувати. Він намагається робити все можливе, адже таїна успішного життя полягає в тому, щоб з'ясувати своє призначення і зробити це.

3 роси і води, пане Михайле!
(іа)

50-та «Маковицька струна» оповила нас піснями

У суботу, 9 листопада, у вечірній час в спортивному залі «Мир» в Бардієві пролунали ноти ювілейного 50-го огляду народних пісень «Маковицька струна» на тему «Родинонько моя».

Концерт за участю переможців регіональних конкурсів 2024 року, лауреатів минулих років та гостей став приємною несподіванкою для глядачів, які відвідали денний та вечірній концерти. До 30 співаків, цьогорічних переможців регіональних етапів і стільки ж лауреатів минулих випусків цієї важливої культурної події, вийшли на сцену зі столом, накритим для «майбутньої сім'ї». У трьох відеороліках, що відображають основні моменти діяльності «Маковицької струни» від скромних початків до сьогодення, постійні учасники та глядачі змогли побачити і згадати той час, коли «Маковицька струна» тільки

знаходила своє місце в культурному календарі Бардієва і Бардієвського округу. Сльози наверталися на очі не одного ентузіаста, коли він бачив моменти з 1973 року – коли в скромних умовах колишнього Будинку піонерів починалися перші кроки цієї культурної події. Зворушливо було бачити обличчя та виступи співаків, які не дожили до сьогодення ювілейного святкування. Гостями 50-го огляду «Маковицька струна» були фольклорний гурт «ЯЛИНКА» з Вільшавиці та ансамбль Народної музики Фольклорного ансамблю «Шаришан» з керівником Любомиром Шимчиком, членом якого був і наш земляк з

Бардієвщини Вікентій Федор, який, як висловився Степан Гій у своєму професійному і майстерно викладеному супровідному слові, «вже дивиться на нас з музичного неба».

Відвідувачі цього свята могли насолодитися тринадцятьма виступами лауреатів у трьох категоріях: соло, дует і тріо. Серед перших були Моніка Сорокова та Стефані Ковачова, а також Анна Порачова з донькою Анною Шебейовою, Микола Петрашовський з донькою Наталією Падовою, Івета, Івана та Мартина Світкові, Стефан Штець, Роланд Губа, Марія Каньова та Анни Дерев'яникові, Миколай Демочко, Марія Рибовичова та Катарина Михньова, Рената Кантулякова, Блажена Шутякова та Славка Феркова, Моніка, Юлія Корманикова та Ніколас Корманик, Сабіна Гошкова. В обох концертах глядачі аплодували також молодим багатообіцяючим співакам Кароліні Фечаніновій та Лаурі Чушкови.

Як вже інформувала газета «Нове життя» в попередньому числі, лауреатами 50-го огляду «Маковицька струна» стали:

1. Янка Магурова з Гуменного, соло, за інтерпретацію пісні «Болить ня головка»
2. Мирослав Козак – Патрик Піра з Вариховець, дует, за інтерпретацію пісні «Іду домів, іду»
3. Тімеа Гернатовіч з Чирча – Маріка Тремкова з Левочі та Лівія Шелестакова зі Старої Любовні,

тріо, за інтерпретацію пісні «На високій горі».

Крім того, були нагороджені

Петро Турек – Петро Лабаш з Ториско – за авторське виконання пісні «Ей, сокирку ем затяв».

Ліана Гутникова з Камйонки – за вдалий вибір пісні «Кедь ем ішла през село»

Петро Мних з Руднян – за багаторічну участь в огляді

Гелена Пружинська, Юстина та Кристина Ширтові зі Збудської Бели – за чудове виконання балади

Емілія Югова зі Строквова – за вибір і виконання жартівливої пісні

Моніка Сорокова була нагороджена за багаторічну репрезентацію Бардієва і поширення народної пісні; призом була нагороджена приматором Бардієва Борисом Ганушаком.

Приз глядацьких симпатій отримали Ніна Майкутова з Орябини за інтерпретацію пісні «Дівчатко, дівчатко».

Також була нагороджена наймолодша учасниця огляду Зузана Магулакова зі Свидника.

Голова Центральної ради Союзу русинів-українців СР Павло Богдан отримав вітальний лист та букет з рук віцеприматора міста Бардієв Петра Петруша, які йому передав за дорученням приматора Бардієва Бориса Ганушака. Місто Бардієв також

нагородило медалями членів Підготовчого комітету, яких напередодні «Струни» у Церемоніальній залі міста Бардієв прийняли депутат Петер Сімко та члени Комітету у громадських справах.

Велика подяка від вдячних глядачів організатору Союзу русинів-українців Словацької Республіки, співорганізаторам м. Бардієв, Прашівському самоврядному краю, Округному уряду в Бардієві, Горношарському освітньому центру, Округному комітету Союзу жінок Словаччини в Бардієві, ВАPOS, m. p. і працівникам Спортивного залу «Мир» в Бардієві, організаційному комітету на чолі з головою Павлом Богданом, режисерці Іветі Світоку, конференсьє Степану Гію, за сцену: Ладиславу Цуперові та Мареку Світоку, за підготовку партитури – Віктору Гащаку, за світло та звук – Йозефу Ждільові, за відеопроекцію – Станіславу Кертісу, за архівні зразки – Любіці Кольовій, асистентам – Мареку Світоку та Франтішкові Кандрові, членам журі – Вікторіві Гащаку, Петрові Бегені та Варфоломієві Сотаку. І, нарешті, за музичний супровід: Оркестру народних інструментів під керівництвом популярного диригента Юліуса Селчана. І це не було б повним без жертводавців та спонсорів, які зробили свій внесок у призи та квіти для переможців.

Ми також хотіли б подякувати всім співакам, глядачам і прихильникам «Маковицької струни» і побажати їм міцного здоров'я і сил для майбутніх виступів.

**Марія ГМІТЕР,
Бардієв.**

▲ У програмі ювілейного 50-ого огляду народних пісень «Маковицька струна» виступило сімейне тріо Моніка, Юлія та Ніколас Корманик.

ЛАДОМИРІВ

Під Колоницькою сідловиною Снинського округу, де знаходиться обсерваторія, лежить село Ладомірів. Воно тягнеться поздовж річки Ладомірка. Село перший раз було згадане в 1567 році. Колись жителі займалися хліборобством, розведенням рогатої худоби, лісними роботами. Може, і тому на гербі чоловік, який сипле зерно із міха в контейнер для зберігання. На місці дерев'яної збудували у 1890 році нову греко-католицьку церкву.

Із села походить Антал Годинка (1864-1946), історик, член Угорської академії наук, проф. юридичної академії в Братиславі, ректор університету в Печі (Pécs). Він займався історією сербів, русинів і греко-католицької церкви.

В селі народився і дитинство прожив генерал-майор Інж. Ян Салаганич (1958). Військові школи скінчив в Чехії, де і довгі роки працював, а на Словачину був перевелений у Пряшів у 1991 році. Побував і у Канаді в Квебеку, Франції в Парижі і в Росії як аташе посольства Словачини.

Теперішньою старостою села є молода, енергійна пані **Мгр. Яна Гезова (на фото)**. Вона закінчила Дубницький технологічний інститут, побувала 7 років в Англії. Ми попросили її, щоб нашим читачам розповіла про село.

— *Пані старосто, може ще хтось визначний походить з вашого села.*

знаємось, що у 1970 році село мало 771 жителя, у 1980 р. – 645, у 1991 р. – 455, у 2001 р. – 376, у 2011 р. – 313, у 2021 р. – 267, а у 2023 році тільки 262 жителів.

• Тепер в Ладомірові живе 259 селян, до 16 років 16, до 25 р. – 30, до 62 р. – 149, до 80 р. – 51, над 80 років 30. Найстаршою жителькою є Анна Пиданичова, яка доживеться в листопаді 92 років.

— *А де ходять діти в школу?*

• Донедавна діти вчилися в нашому селі (2015). Від п'ятого класу в Ублі. Потім ходили до Колоніці, а від п'ятого класу – до Стащина.

— *Чому в Стащині, а не до Ублі, може це ближче.*

• Це вибір батьків. Ходять на роботу в Стащині, Снину, то беруть дітей із собою.

— *Чим займаються селяни?*

• В селі маємо бджолярів (п. Гезо, п. Кухтанін, п. Костице). У сільському уряді раз на тиждень стрічаються наші діти, а також діти із Колоніці і Кленові на уроках малювання, які веде вчитель Приватної школи мистецтв Смоляка в Снині. В селі діє і некомерційна організація FENIX пана Таларовича, який веде майстерню різних ремесел.

У співпраці з паном Юрчишином ми зорганізували День сім'ї – родини.

— *Що в селі було зроблено за останні роки?*

• Тяжко щось робити, коли грошей недостаток. Ми просимо на проєкти, ніхто не дає. Але я маю дуже добрих депутатів і пані Веверкову – економістку. Ми зорганізували

бригаду на цвинтарі, де зійшло майже 40 людей. В нижньому кінці депутати з декілька селянами біля церкви поширили автостоянку, зробили в'їзну браму і частину огорожі. В малому Ладомірові виправили дорогу. У вишньому кінці і добровільні пожежники відремонтували перила на мосту.

— *Чим ви можете у ваше село привабити туристів?*

• Навколо села дуже гарна природа, де осінню ходить багато чужих людей по гриби. В кадастровій території Ладомірова в Колоницькій сідловині є Обсерваторія, в котрій проводять різні бесіди, екскурсії, спостереження неба. Прямо в селі знаходиться хостел Юрчишина, де можна поїсти і ночувати.

Маємо і національну культурну пам'ятку греко-католицький храм з 1890 року Покрову Пресвятої Богородиці. Під такою назвою в селі є і православний храм.

Гордимось і тим, що в нашому селі знаходиться незвичайний мінерал dawsonit та aluminohydrokalcit. Його знайшли у штольні Румзак.

Інтересною є і Чортова Скала, яка знаходиться на початку села.

▲ Штольня Румзак.

— *Як у вас з послугами?*

• То так, як і в інших селах. До лікаря, аптеки і на пошту ходять до Ублі. Я дуже щаслива, що хоч магазин *Єднота* в селі є. То жителі можуть купити основні продукти харчування.

— *Якийсь сон для села у вас є?*

• В першій лінії ми хочемо збити водопостачання і водовідведення, бо над обсерваторією в Ділі знайшли багате джерело води. Селяни в нижньому кінці лігом мають мало води.

Хочемо зробити і освітлення села, дороги в селі, плануємо зустрічі селян – родаків, акції як День матері, окрему увагу присвячуємо старшим людям.

Хотілось би, щоб всі люди в селі жили спокійно, мирно, весело.

— *Пані старосто, дякую за розмову і бажаю вам і жителям вашого села всього найкращого, а всім старостам в сусідніх селах мати таких депутатів, як у вас.*

—МК—

«Маковицька струна» живе в наших серцях

У минулому номері нашої газети ми інформували вас, дорогі читачі, про підготовку та перебіг 50-го пісенного огляду «Маковицька струна», який відбувся двома концертами в Бардієві та одним у Пряшеві. У його підготовці та проведенні в минулому, як і тепер, брало участь багато людей, які заслужують великого подиву і подяки.

Члени фахового журі, які протягом багатьох років їздили на регіональні огляди, не тільки відбирали найкращі та найкраще виконані народні пісні для центрального огляду в Бардієві, але й своїми експертними порадами допомагали співакам поступово зростати та вдосконалювати свій спів. Проте особлива подяка належить організаторам, колективу СРУСР на чолі з головою Павлом Богданом, співорганізаторам, конкретним особам і спонсорам, які надали конкурсантам призи, звукорежисерам, освітлювачам і всім тим, хто брав участь у цій чудовій акції і допоміг, щоб вона пройшла успішно.

За рішенням Президії Центральної ради СРУСР подячним листом були нагороджені: Борис Ганущак, Єва Гудакова, Мартин Хома, Андрій Гаврильцо, ін меморіам, Аліца Фецькова, Йосиф Гуліґа, Мілан Кош, Володимир Кош, Анна Паснишинова, Михал Трудич, Юрій Бохня, Єва Кучова, Адріана Трибусова, Мирослав Буйда, Станіслав Драгановський, Ян Мар'ян Маргулик, Микола Деніс, а також Марія Гмітер, Ян Цупер та Степан Гій. За багаторічну допомогу та відданість «Маковицькій струні» похвальними грамотами були нагороджені також співорганізатори – Миський уряд, Горношарський освітній осередок, спортивний зал «Мир». Подяка належить також багатьом організаціям, які підтримали цю важливу культурну

подію матеріальними призами.

Особлива подяка належить Оркестру народних інструментів під керівництвом Юліуса Селчана з Пряшева, який став великим улюбленцем не тільки в Бардієві, але і в Пряшеві, де після недільного концерту були вручені подячні листи Варфоломієві Сотаку, Петрові Беґені, Ірені Беґені, Єві Олеар, Вікторіві Гацку, Ладиславу Цуперу, Ігорю Креті, Іветі Світок, Марку Світоку та Юліусу Селчану.

Союз русинів-українців Словацької Республіки високо цінує працю і допомогу всіх, вчителів, батьків, музикантів, співаків, помічників, які, не претендуючи на винагороду, від щирого серця допомагають цьому прекрасному культурному витвору, створеному народом, бо свідомі того, що «Маковицька струна» за 50 років свого існування виховала цілу плеяду співаків, зберегла низку народних пісень, які без неї поступово відійшли б у забуття.

Це найбільша перлина культурної спадщини русинів-українців Словачини – народна пісня, яка відображає риси характеру людини, родини, людське горе чи щастя, власне, те, що супроводжує нас від колиски до могили. Тож зробім все для того, щоб у нашому домі лунали пісні любові, ніжності та поваги, до яких кожен буде з радістю повертатися.

Тож докладаймо зусиль, щоб пісні любові, ніжності та поваги лунали в нашому домі, до якого всі будуть раді повертатися. У взаємній любові, толерантності та повазі збережемо велику дружню родину. Великий шматок людського щастя приносить нам «Маковицька струна», а тому вона живе і буде жити в наших серцях.

Петро БЕґЕНІ.

Стратегічні автомагістралі

Будівництво автомагістралі D1 до кордону з Україною та будівництво швидкісної автомагістралі R4 на ділянці від кордону з Польщею до Липників було внесено урядом до переліку стратегічних інвестицій. Загалом проєкт передбачає будівництво понад 127 кілометрів на сході Словачини вартістю близько 3,8 мільярда євро. Документи показують, що автомагістраль на Земпліні може бути побудована у 2028 році, швидкісна автомагістраль до Польщі ще не має точної дати, але рекомандований рік введення в експлуатацію першої ділянки – 2032 рік.

Ділянка автомагістралі D1 Бідовці – державний кордон Словачина/Україна спроектована як чотирисмугова автомагістраль протяжністю 72,02 кілометра. Вона включає сім позакласних переїздів або дві зони відпочинку. Це транспортна інфраструктура, що входить до базової транс'європейської транспортної мережі на території Словачини.

ТАСР

Мікулаш Гудак висловив своє задоволення приміщенням, технічними можливостями, а також участю донорів. «Для початку це була хороша кількість, звичайно, для нас було б практичніше, якби донори приходи-

ли до нас в лікарню, але це ще належить вирішити в майбутньому», – зазначив. І водночас додав висновок: «Кров потрібна завжди».

(йю)

Foto: (йю) та М. Гімери.

▲ Будинок Сільського уряду в Ладомірові.

• Менше відомими є підполковник Петро Ропканін (1919 – 1998), військовий інвалід. Можемо згадати і пана Мілана Бандурчина (1960), художника, який декілька років тому в нашому селі мав виставку своїх картин. Він народився в Снині, але дитинство прожив в нашому селі.

— *Будьте добрі, розкажіть нам, скільки жителів живе тепер у селі. Я пам'ятаю, що до п'ятого класу з вашого села до Основної дев'ятирічної школи в Ублі приходило багато дітей. З інтернету ді-*

цять з них змогли після перевірки здати кров», – доповнив Гімера. Спочатку – з моменту, коли біжен-

ці з України почали прибувати до Пряшева після російського вторгнення в лютому 2022 року – ГО «Людина в небезпеці» мало свій офіс у

будівлі, де тепер вперше проводився благородний захід. «Таким чином ми також хочемо подякувати власнику будівлі Союзу русинів-українців Словацької Республіки за те, що він гостинно прийняв нас тут, тепер ми маємо офіс в іншому місці, в будівлі т. зв. Жупного дому в Пряшеві. Але знову ж таки, ми вдячні Союзу за те, що він нас прийняв», – сказав М. Гімера, який працівником ГО є рік.

«Комунітна крапля крові» повинна проводитися частіше, з якою періодичністю М. Гімера поки що не міг сказати. Поштовхом до продовження, за словами М. Гімери, є хороші відгуки тих, хто прийшов вперше і сказав, що розкаже про це іншим, закликає їх.

Акція з експертного боку була забезпечена персоналом Національної станції переливання крові – «Národnej transfúznej stanice». Лікар

Крапля крові на початку традиції

Зовсім незвичний і взагалі нетиповий для виставкової зали (і водночас конференц-залу) в будівлі Словацько-українського культурно-інформаційного центру в Пряшеві гамір панував в дообідній час в середу, 13 листопада. Вперше тут відбулася акція під назвою «Комунітна крапля крові». Її підготувало Громадське об'єднання (ГО) «Людина в небезпеці», яке має в Пряшеві одну з 13 локацій у Словачині.

«Ми зорганізували цю акцію, тому що хочемо теж таким чином зміцнити відносини в громаді людей з України, які втекли перед війною у своїй батьківщині», – пояснив для «НЖ» Матей Гімера (на фото), комунітний працівник вищезгаданого ГО. Здати кров прийшло двадцять осіб – крім громадян-жінок України, також працівники ГО. «Насільки мені відомо, чотирнад-

ДУХОВНЕ СЛОВО

Про мирну християнську кончину

До славного всесвітнього духовника і глибокого богослова, старця Паїсія Святогорця прийшли одного разу свідомі православні християни і запитали його, що робити в цих днях страшного сьогодення і як ставитись до цих часів?

Старець сказав їм, що найголовніша річ є бути добре висповіданими, тому що не знаємо, що може статись з нами, будь-коли, щоб бути пригтовленими весь час для нашої доброї кончини. Це мене спонукало зробити один короткий ексегез на слова, які чуємо на наших православних богослужіннях: «Християнської кончини життя нашого, безболісної, бездоганної, мирної і доброї відповіді на страшному суді Христовім просім».

Бажаю зупинитись тільки над словами, які торкаються нашої земної кончини. Чуємо їх як на Утрених, так і на Вечірнях, але мають іншу силу на наших Літургіях. Чому? – Тому що «Священником (Архієреєм) та Освячувачем літургійної жертви є Спаситель», – каже Св. Микола Кабасила. Як пояснюють ці слова наші богослови, головню ті, які займались поясненням Св. Літургії?

Світлої пам'яті румунський митрополит Вартоломей Ананія, який зробив повне пояснення Св. Літургії в книзі «Відкрита книга Царства», має цікаве пояснення. «Кінець життя є найголовніший момент людини, навіть найголовніший як народження, тому що є абсолютно визначальним для стану, до якого входить душа, коли відокремлюється від тіла і переходить у потойбічне життя. Хвилина кінця – останній шанс людини, яка не подбала про свою душу, чи то через незнання, чи то через лінивість. Спогадаймо собі про розбійника, який спасся на хресті. Ось чому покаяння і прощення, за якими слідує Причастя, є необхідними для спасіння».

Хоча сповідь перед смертю є дуже головний момент, якому приділяють велику увагу весь час і наші предки українці, митрополит Ананія уточнює наступне: «Людині не рекомендується говорити собі, що вона може прожити своє життя безтурботно, у всіх гріхах, які її спокушають з думкою, що покається в останню хвилину. Багато, щоб момент кінця дав християнинові можливість струсити з себе останні залишки гріха, а в

деяких випадках висповідати на смертельному ліжку дуже важкий гріх, якого він приховував протягом всього свого життя. Ось, чому я наголошую на першорядній важливості сповіді та причастя в кінцевий час».

Інший богослов, французький, Ж. І. Ларше пише: «Ми молимося, щоб кінець наш був бездоганий у двох аспектах, з одного боку, через покаяння і прощення наших гріхів, щоб бути врятованими від болю докорів сумління, а з іншого боку, бути позбавленими фізичного болю, спричиненого хворобами, які могли б вплинути на наш духовний стан, головню коли нема совісті розуміти духовно смерть... Кінець може настати в будь-який час і незалежно від того, чи близький, або чи далекий кінець, кожна Літургія має на меті підготувати нас до смертних випробувань і допомогти нам здобути скарб благодаті, який би доповнив слабкість у хвилину кінця».

Грецький тлумач Св. Літургії, Степан Анагностопулос, пише: «Смерть для того, хто істинно покається, є початком вічного життя, надбання і вінець і слава Царства Божого».

Не можемо не згадати про найбільшого румунського догматиста Дмитрія Станілоє (який наступного року буде канонізований), який пояснив дуже глибоко Св. Літургію. «Ми просимо відтепер, – пише він, – на кожній Св. Літургії, щоб кінець нашого життя не похитнув нас у вірі, у надії на майбутнє життя... Просимо, щоб Господь захистив нас від занадто сильного болю, але якщо боління прийдуть, то просимо Його допомоги нам перенести їх терпеливо. В таких ситуаціях боління зменшуються завдяки усвідомлення того, що Бог є з нами». Про це говорить і Псалом 22, якого читаємо, готуючись до Св. Причастя: «Коли піду навіть у тіні смертній, не буду боятися злого, бо Ти зі мною» (Пс.22).

Співчуваємо тим, які втратили своїх рідних в цих війнах, у потопі, тому що не встигли сказати бодай один раз *Отче наш* та відійшли до вічності без сповіді та Св. Причастя.

Хай Многомилостивий Господь помилує їх, а нас зміцнить шанувати Св. Літургію, яка милує як живих, так і мертвих.

Прот. д-р Микола ЛАУРУК.
(Румунія).

(Продовження. Початок в №№ 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23)

Загибло князівство через зраду. Боярин Парамон показав маджарам шлях через Карпати, обіцяючи зробити воєводою підбив до зради дружинника Йонаша, який відкрив браму і опустив міст через замковий рів. Комендант града Калерій допоміг князеві втекти. Дійшли до Свіржави, хотіли переплисти її, та осіння холодна вода винесла князя назустріч маджарській варті. Сам Арпад накинув Лаборцеві зашморг на шию. Свідок смерті князя Калерій ридав: «Лаборець! Лаборець!» І тут автор перейшов на легендарний стиль: «Річка, котру вони з князем не подолали, ніколи вже не буде називатися Свіржавою. Відтоді й довіку, поки існуватиме світ, усі називатимуть її Лабірцею». І все, що передує цьому фінальному епізоду, сприймається за гарну казку з ворожбиткою Руфиною, її донькою Мавкою, звабленими Заірою і Кайєю, розбійником Соломоном, зрадливим Парамоном,

КНЯЗЬ ЛАБОРЕЦЬ

в літературі і художній творчості (8)

а відтак із Лаборцем, який закохався у Мавку, посилає сватів до Салана, і посольство із дарунками до київського князя Олега, вбиває Кайю, надіється знайти притулок у моравського князя Сватоплука... Бо історична наука не дає підтверджень такому перебігу подій.

Драматична поема «Князь Лаборець» Юрія Бачі

Цей твір можемо назвати й лібретом опери. Опубліковано його у журналі «Дукля» (1994, № 4, с. 2-17). Автор указав і дату написання драматичної поеми – у 1978 році. Тему розробляє традиційно. Старий князь добре володарює, народ прославляє його:

Плету, плетеш, плетемо (усі)...

Коли підете по прясівській вулиці Яркова (метрів з десяток від самого центру міста), то дійдете до будинку, яких тут багато. Але один не такий за нашим переконанням. Біля його входу з одного боку будівля пенсіону, з другого магазину, де продають велосипеди. І в ньому – в одному великому приміщенні у підвалі – знайдете людей, котрі працюють для – Збройних сил України (ЗСУ)! І в справі зовсім не типовій для війська, бо тут днями не цілі два роки плетуть маскувальні сіті. Як нам пізніше широко пояснили – дуже потрібні речі. На війні, на фронті! Але по порядку.

Під час нашого не так давнього перебування нас щиро прийняли три молоді жінки – їх звали Марина Кузнецова, Вікторія Регеп і Анастасія Ващенко. Насамперед пролунала їхня просьба: «Поможіть нам, будь ласка, з цією сіттю». У коридорі ми розтягли цю «річку» – у неї розміри п'ять на сім метрів. Потім ми її гарно поскладали до маленького пакунку. Той потім ще гарніше дала до порядку Анастасія (на фото) і, крім оздоблення жовто-блакитною стрічкою, залучила до нього наше вітання для ЗСУ...

Звагалі який тут порядок роботи?

«Працюємо кожний день – крім неділі – з десятої до вісімнадцятої. Використовуємо інтенсивно приміщення, бо платимо щомісячно за нього оренду. Постійно тут хтось є. Декотрі люди можуть прийти тільки в суботу, в інші дні вони в регулярні праці. Хто працює в дообідній час, той приходить пізніше. У кожного різні можливості», – пояснила пані Марина. А пані Вікторія додала: «За один день змінюється у цьому занятті 30 людей, це зовсім волонтерський простір. Всі ми волонтери. А багато серед біженців пенсіонерів».

А де їхній «шеф»? Пояснили – це координаторка Наталя Чекмень з центру сплетіння і вона у Кошицях (дивись розмову з нею у «НЖ» № 20/2024). Але ні в Пряшеві не потрібні великі «шефи». Тут кожний свій пан – прийдеш і плетеш. Так було і під час наших відвідів. Появилось подружжя, тихенько прийшли, сіли собі і розпочали працювати (пізніше постало спільне фото).

Наші господарі трошечки пояснили теж дальшу долю їхніх «продуктів». Запаковані відсилають в Україну – в Ужгород і потім далі. На основі замовлень – точний одержувач. «Замовлень у місяць 10 – 15. Є бригада, якій по-

трібно 10 сіток, іншій бригаді потрібно більше, дальшій менше штук. Запитів дуже багато. Напрямку співпрацюємо з бригадами від початку нашої діяльності. Можу сказати, що найбільше замовлень маємо від бригад медиків, котрі недалеко місць боїв допомагають пораненим воїнам ЗСУ, витягують їх з боїв», – розповіла пані Марина. У сіток різні розміри, зробили і таку, яка була на окоп довгий два кілометри... А пані Вікторія доповнила: «Дуже тяжко нам тут з тканинами, робимо збірки. Кожна сіть, то інше рішення – інший колір, пріоритет серед способів плетіння належить вузликотому. Справа в тому, щоб росіяни своєю оптикою не ідентифікували таку сіть і не знищили її як тих, кого вона захищає. Це непросте завдання і потрібний нам час. Але ми розуміємо необхідності цілої справи».

Так, зрозуміти справи. Потрібний тільки час? Ні, ні, потрібні ще руки... а «трохи» – серце.

Текст і фото: (йю)

П.С.: Центр плетіння у Пряшеві у будинку при вулиці Яркова, 14. Бажаючі допомогти у виготовленні сіток (але також в інших справах) можуть звертатися за контактним телефоном +421 908 863 165 або писати на електронну адресу prepletienepo@gmail.com.

Я супроводити тебе узаявся,
Але вершити зло на наших
людях,
Тобі, хоч князь ти, не дозволю.

Князеві зраджує свій – дружинник Кандиба: «Піду до нового владки, у нього золота, може навіть більше». Поранений у бою князь закликає до єдності, прокликає зраду. Русин, Світлана, її пестунка, старий дід, хор закликають не впадати у відчай, жити дружно, з думкою про єдність із братами по той бік Карпат:

Орати, сіяти і жати,
Дітей родити, пісень співати,
І нашу волю – і нашу долю захищати.

І вірити щоденно й повсякчас:
КАРПАТИ НЕ РОЗЛУЧАТЬ ВІЧНО НАС.

Екскурс у минуле було зроблено, аби українцям Пряшівщини нагадати про їх етнічне походження, підказати, як їм зберегти свою самобутність.

Іван Сенько
«Від часів Лаборця до сьогодення»,
Ужгород, 2012, стор. 7 – 42.
(Далі буде.)

Перша письмова згадка про село датується 1430 роком. Назви села: Thokay (1430), Tokajik (1773); по-мадярськи Orosztokaj, Felsőtokaj.

Статистичні дані з переписів населення Токаїка: 1828 – 26 буд, 204 жит, 1869 – 112 жит, 1880 – 105 жит, 8 слов., 96 рус., 1 немовл., 1 р.-кат., 97 гр.-кат., 7 юд., 1890 – 204 жит, 156 слов., 2 мад., 6 нім., 40 хорв. (?), 89 р.-кат., 110 гр.-кат., 5 юд., 1900 р. – 125 жит, 122 слов., 3 нім., 1 р.-кат., 121 гр.-кат., 3 юд., 1910 – 135 жит, 4 слов., 1 мад., 2 нім., 128 рус., 2 р.-кат., 129 гр.-кат., 4 юд., 1921 – 129 жит, 1 слов., 128 рус., 1930 – 141 жит, 125 рос. нац., 12 слов., 4 євр., 133 гр.-кат., 4 р.-кат., 4 юд., 1950 – 168 жит, 33 слов., 135 рос. нац., 10 р.-кат., 151 гр.-кат., 7 правосл., 1980 – 181 жит, 181 слов., 1991 – 143 жит, 143 слов., 14 р.-кат., 125 гр.-кат., 2001 – 111 жит, 110 слов., 12 р.-кат., 99 гр.-кат., 2011 – 118 жит, 112 слов., 2 рус., 1 укр., 2 чех., 1 невст., 15 р.-кат., 99 гр.-кат., 2 без віросп., 1 інш., 1 невст., 2021 – 90 жит, 85 слов., 5 рус., 10 р.-кат., 79 гр.-кат., 1 правосл.

Я. М. Корабинський в своєму лексиконі сіл Угорщини (стор. 775) згадує Токай, «...який зазвичай називають OгоѠ-Toкау або Токауйк», жителі якого за віросповіданням православні.

Токаїк розташований у південно-західній частині Ондавської врховини, на висоті близько 230 м над рівнем моря.

Про походження Токаїка історик Фердинанд Уличний пише, що у 1430 році представники двох гілок дворянського роду

Перин домо-вилися про спадкування маєтків маєтку Строків, де також існувало це село. Найдавніші відомості про Токаїк містяться в документах, які були створені під час вирішення спадкових справ.

Враховуючи географічне розташування села та його появу лише у вищезгаданих документах, Ф. Уличний припускає, що місцеве поселення було засноване у другому або третьому десятилітті 15 століття, тобто між 1410 та 1430 роками. Воно, безумовно, було засноване шолтисом зі своїми підданими відповідно до волоського заставного права. Очевидно, що волоське населення проживало в Токаїку в 16 столітті.

Токаїк був майновою частиною маєтку Строків безперервно у 15-17 століттях.

Від 1494 р. село належало феодалу Ердоді-Бакоці, від 1567 р. – Перені, в 1569 – 1767 рр. – феодалному роду Петі, а від 1767 р. – родині Вечеїв.

У міських реєстрах маєтку Строків можна дізнатися, що у 1577 році в Токаїку, окрім шолтиса, було сім кріпацьких господарств. З них чотири волоські господарства господарювали на півгосподарстві, п'яте – на чверті господарства, а два господарства були господарствами желярів. У 1567 році було чотири волоські господарства на пів господарстві. Як шолтис, так і кріпаки сплачували такі ж повинності поміщикам, як і мешканці інших волосько-руських сіл, наприклад, у Березничці.

З ІСТОРІЇ ТОКАЙКА

У 1567 році місцеві волоські домогосподарства були обкладені даниною на користь короля з 1,5 порти, у 1582 році – з 2,5 порти. У 1600 році в поселенні було дванадцять кріпацьких будинків, будинок шолтиса, а також православного парафіяльного священника, оскільки в селі була церква.

На рубежі 16-17 ст. Токаїк був середнім селом з руським населенням.

У 17 столітті волоські домогосподарства біднішали і ставали все менш численними. У 1610 році як тодішні волохи, так і желяри разом сплачували податок у розмірі половини двору, у 1635 році – чверть і восьму частину двору.

У 1639 році в Токаїку не було жодне шолтиство. У селі було шість волоських і два желярські домогосподарства. У 1651 році тут було п'ять волоських і одна желярська сім'я. Після занепаду жителів і будинків, на рубежі 17-го і 18-го століть Токаїк був невеликим селом. У 1715 і 1720 роках тут проживало п'ять і шість кріпацьких господарств відповідно.

В урядовому лексиконі поселень Угорщини 1773 року Токаїк зазначений як чисто руське село, а стосовно віросповідання статистика 1806 року засвідчує, що тут проживали греко-католики з руською мовою проповіді.

У 1787 р. село мало 18 домогосподарств і 112 жителів, в

1828 р. – 26 будинків і 204 жителів, які були сільськими госпо-

дарями, частина з них працювали в лісі і займались виготовленням вугілля.

Серед найстаріших родин, згаданих в архівних документах, є родини Медведів, Воробелів, Панів, Гудаків, Павуків та Стропковських.

У Першій світовій війні загинули Юрій Воробель і Михайло Гудак.

Станом на 1930 рік Токаїк в тогочасному Строківському окрузі знаходився в оточенні таких же русько-українських сіл, як і сам Токаїк. Більшість русько-українське населення складало в таких селах поблизу і недалеко Токаїка: Березничка (із 195 жителів осіб руської національності було 172), Брусниця (447:386), Малі Буківці (105:95), Великі Буківці (465:307), Вільшавка (339:303), Велькріп (261:246), Віслава (280:262), Войтівці (134:134), Вишківці (163:159), Грибів (222:206), Якушівці (105:105), Колбівці (191:138), Кожухівці (175:168), Ломне (271:205), Мінівці (240:186), Миролья (166:166), Мразівці (79:53), Пискорівці (189:170), Потічки (87:87), Потоки (139:117), Пстрина (221:212), Пуцак (тепер Корункова) (163:152), Сольник (139:138), Суша (225:211). В Токаїку у 1930 році проживав 141 житель. З цієї кількості, як вже було наведено вище в статистичних показниках, 125 осіб було рос. національності, 12 словацької, 4 єврейської, за віросповіданням були греко-

католиками – 133, за винятком чотирьох римо-католиків і чотирьох осіб юдейського віросповідання.

Під час Другої світової війни Токаїк потрапив до несприятливих економічних і соціальних обставин, відчувалась нестача основних продуктів. У СНП воювали П. Євочин, Ю. Медвідь, Ю. Строкковський. З наближенням фронту населення почало підтримувати партизан, які знайшли місце схову у навколишніх лісах. Ціла партизанська область охоплювала 23 села. До неї належав і Токаїк. 19 листопада 1944 р. для Токаїка настав трагічний день, який відомий як Токаїцька трагедія.

Відбудова Токаїка розпочалась після визволення. В 1949 р. запровадили електрику, 1952 р. заснували ЄСГА, яка 1953 розпалася, 1959 знову відновлена, 1953 почав їздити автобус. У 1976 та 1984 побудовано Будинок культури, 1954 – новий будинок школи.

У 1959 збудовано пам'ятник жертвам Токаїцької трагедії (арх. Л. Байзетцер, скульптор Ф. Гібала). У новому Будинку культури 1984 р. відкрили постійну експозицію Військового музею у Свиднику п. н. «Фашистські звірства у Східній Словаччині». Тепер є в підпорядкуванні Військового історичного інституту.

У 1920 р. побудовано церкву, засвячену пророку св. Іллі. Збереглися відомості, що в селі в були священнослужителі: в 1726 році Антоній, а в 1738 – 1752 рр. Василь Барнович.

-мі-

(Продовження. Початок в №№ 22, 23/2024)

Від 11-го (1983) й по сей день фестиваль «Маковицька струна» відбувається в новозбудованому спортивному залі «Мир», розрахованому на 1200 місць для сидіння. Та ні просторий спортивний зал не зміг задовольнити всіх бажаючих. Вже наступного року одну і ту саму програму в спортивному залі довелося повторювати двічі, а згодом долучити додаткові місця для сидіння в партері. Досі пересічна кількість глядачів у двох програмах становила 2500 людей, однак інколи глядачів було й близько чотирьох тисяч.

«Маковицька струна» є унікальним фестивалем народної пісні не лише в рамках Словаччини. Унікальність фестивалю полягає в тому, що на ньому одна і та сама пісня не сміє повторитися двічі. Заради того організатори ведуть точний реєстр виступаючих і проспіваних пісень.

За підрахунками організаторів до 2002 року в оточених змаганнях «Маковицької струни» брало участь **5413 співаків** і були проспівані **8292 пісні**. З них на центральне змагання «Маковицької струни» у Бардіїв за 30 років потрапило **1434 співаків** і були проспівані **1043 пісні**. З такою кількістю виступаючих і проспіваних пісень може похвалитися лише мало котрий відомий заловий фестиваль фольклору у Словаччині, а може, і в Європі. Крім того, на кожному фестивалі поза конкурсом виступають професіональні та аматорські співаки з різних регіонів Словаччини та з-за кордону, переважно з України. У публіки найулюбленішими були виступи співаків – Йосифа Пригоди, Марії Мачошко, Рудольфа Смотера та Йозефа Андрашика з Пряшева, Яна Амброза з Тельгарта, Миша

«МАКОВИЦЬКА СТРУНА» – НЕПОВТОРНЕ СВЯТО НАРОДНОЇ ПІСНІ РУСИНІВ-УКРАЇНЦІВ СЛОВАЧЧИНИ

Середіча з Нітри, Марії Мороз та Дарини Лацакової з Братислави, Олени Поляк, Надії Кохан, Клари Лабик, Юрка Керецмана та Петра Матія з Ужгорода, Івана Мацялка з Дрогобича, Валерія Маренича з Луцька та багатьох інших.

Гостями фестивалю були і невеличкі самодіяльні колективи, зокрема із України, такі як «Цимбори» з Ужгорода, «Лісоруб» з Великого Бичкова, «Візерунок» та «Тернове поле» з Тернополя, «Соколи» з Дрогобича, «Веселі музики» з Києва, «Аколода» із Львова та інші.

Щороку на фестиваль приїжджали офіційні урядові делегації з Праги, Братислави, Кошиць, Пряшева і представники т. зв. дружніх міст із України, Чехії, Польщі та інших країн. Від 1993 р. постійними гостями були представники українського посольства в Братиславі та консульства в Пряшеві.

Від першої «Маковицької струни» всю програму фестивалю записувала на плівку (і зберігала) Українська студія Словацького радіомовлення у Пряшеві і повністю транслювала її на своїх радіохвилях. Репортажні знімки із «Маковицької струни» передавали теж словацькі радіостудії та телебачення. Все це сприяло популяризації фестивалю. Останніми роками ведеться і документальний відеозапис цілих програм. Пісенний репертуар оцінених переможців пражівська радіостудія передавала багато разів, головним чином, в передачах «Концерт для ювілярів», «Концерт народних пісень», «Недільні мелодії», «Музичні вітання,

«Бесіда кумів», «Село грає, співає і думу думає», «Незабудка», «Для вас, для молодих», «Пісні на вікенд» та інших.

Популярні пісні «Маковицької струни» часто друкувалися в пресі, зокрема в українській – в газеті «Нове життя», журналі «Дружно вперед», «Репертуарному збірнику». Вони виходили теж окремими збірками. В 1987–1997 роках Союз русинів-українців Словацької Республіки (раніше КСУТ) за допомогою Інституту освіти в Братиславі видав шість окремих збірок з репертуару «Маковицької струни» під назвою «Дружба народів» та «Маковицькі ноти». В них було опубліковано 846 пісень з нотами, які прозвучали на оточених змаганнях «Маковицької струни». Упорядником усіх цих публікацій був Андрій Каршко.

З нагоди 15-ліття фестивалю в 1987 році братиславська грамофонна студія «Orus» видала грампластинку під назвою «Ей, попід Маковицю» з 23 піснями співаків «Маковицької струни».

Оцінюючи 15 «Маковицьку струну», що була певним підсумком усіх попередніх (в програмі з новими піснями виступали найуспішніші співаки попередніх фестивалів) один з найвизначніших словацьких етномузикологів д-р Ондřej Демо написав: «Це – єдиний фестиваль у Словаччині, який завоював право на свою специфічність... Тут кожну пісню, глибину співу і почуттів переживають не тільки ті, які є на сцені, але разом з ними і ті, хто у залі – глядачі. І це радісне емоційне переживання є нічим

незамінною чарівністю, тому що в ній закопоновано багато імпульсів: страху, хвилювання, натхнення, розчарування, але, передусім, надзвичайної радості з краси... Так, для цієї краси, яка у всіх нас пульсує десь у крові, варто поборювати всякі перешкоди, щоб допомогти тій невимовній красі торувати шлях у могутню течію живої води, води, яка пробуджує людей дожиття» («Дружно вперед», 1988, ч. 2).

Учасники огляду посередництвом народної пісні (яку завжди співають рідною говіркою і в народній одежі свого села) демонструють свою пов'язаність з рідним селом.

Переломним моментом в історії фестивалю «Маковицька струна» був 1986 рік, коли організатори вирішили щороку оголошувати титул *Лауреат «Маковицької струни»* в Бардіїві. Першими лауреатами «Маковицької струни» стали солістки Марія Київська з Бардіїва, Ганна Шутяк-Порач із Пряшева та Марія Семгриць із Біловежі; дуо Марія Бартко і Марія Кая з Орябини, Степан Лукацко й Іван Караффа із Шамброна; тріо Іван Мигалич, Микола Горняк та Микола Петрашовський із Гуменного.

У дальші роки (1990-2001) цього високого титулу були удостоєні солістки Беата Бегені, Івета Світок, Валентина Гуменик (всі три із Пряшева), Наталія Пуклуш із Порача, Томаш Намешпетра із Кошиць, Маріанна Железна з Хмельової, Моніка Сорока із Бардіїва та Марія Чокіна з Ублі. В категорії дуо-спів титул лауреатів здобули: Йосиф Рудий та Ва-

силь Дура з Кошиць, Ладислав та Ян Штефанишини зі Свидника, Микола та Наталія Петрашовські з Гуменного, Іванна Ванько та Еріка Мацко із Свидника, Анна Київська та Марія Ванчик з Бардіїва, Ян Параска та Василь Гаркот із Снини, Анна Порач, ст. та Анна Порач, мол. з Пряшева і Марта Гловня та Анна Рот із Жаковець. В категорії тріо лауреатами «Маковицької струни» стали: Марія Кая, Анна Дерев'яник, ст. та Анна Дерев'яник, мол. з Орябини, Ян Параска, Даніел та Ярослав Гулаї зі Снини та тріо сестер Марія Котраді, Анна Копкаш і Катерина Глоджак із Торисок.

Із званням лауреата «Маковицької струни» не пов'язана жодна матеріальна нагорода (крім кришталевої вази й речового подарунка від спонсорів), зате цей титул в умовах Східної Словаччини має велике моральне значення. Він відкриває його носієві дорогу в радіостудії, а часто і на професіональну сцену. Пісні лауреатів «Маковицької струни» появились вже на двох аудіокассетах. Крім того, кілька лауреатів мають індивідуальні касети або компактні диски. Вони є дуже популярні не лише дома, але й за кордоном.

На ювілейному 15 фестивалі «Маковицької струни» в 1987 році до титулу лауреата було додано диплом «За розвиток і популяризацію народної пісні». Цією нагородою серед перших була оцінена Марія Київська з Бардіїва, Микола і Наталія Петрашовські з Гуменного, Беата Бегені з Пряшева, Марія Бартко та Марія Кая з Орябини, Марія Побега та Марія Гаверла з Кошиць, Степан Лукацко та Іван Караффа з Шамброна, Марія Семгриць з Біловежі та інші.

Дж.: «Маковицька струна», Пряшів, 2002 р.

(Далі буде.)

Визволення в періодиці

Станом на 27 листопада 1944 року на території Чехословаччини було визволено вже 50 сіл. Про це повідомила газета *Za svobodné Československo* (рік видання 1, ч. 106, 28.11.1944):

ЗВІЛЬНЕНО 50 НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ У СЛОВАЧЧИНІ

На території Чехословаччини наші війська з боями зайняли понад 50 населених пунктів, серед яких Довгуня, Свидничка, Кружльова, Капішова, Ладомірова, Шеметківці, Малі і Великі Сташківці, Нижня Олька, Грабовець, Націна Вєсь, Лашківці, Гаталов, Дубровка, Оборин, Сентеш і залізничні станції: Радвань, Кошківці, Великий Гіреш, Стражне. На інших ділянках фронту – розвідка і бої місцевого значення. Наші війська знищили 21 німецький танк.

Переклад з чеської: -мі-

Колядка «Нова радість стала»

«Нова радість...» – найвідоміша українська колядка. Вона відома вже майже триста років. Ця святкова пісня публічно пролунала на Софійському майдані в Києві на День соборності 1991 року після десятиліть радянських заборон.

Мелодію колядки вперше записали у XVIII столітті, приблизно у 1740-х роках. Етномузикологиня Ірина Клименко відшукала кілька варіантів музики і 1990 року видала їх у збірнику «Український кант XVII–XVIII століть». Слова без мелодії у шести варіаціях зафіксовано у збірнику матеріалів етнографічної експедиції Павла Чубинського другої половини XIX століття.

Також «Нова радість...» вміщена у «Боголаснику» – збірнику релігійних пісень, виданому у Почаєві 1790 року. До цього видання ввійшли твори XVII–XVIII століть, які створили викладачі і спудей Києво-Могилянської академії, вчителі з колегіумів, мандрівні дяки, а також поети й музики. Утім творці

завичай не зазначали під текстами свого авторства.

Нещодавно було оцифровано рукопис так званого Галаганівського вертепу, з яким у 1770 році спудей Могилянки завітали у Сокиринці до маєтку заможаного українського поміщика Григорія Галагана. Господарям та гостям дуже сподобалася вистава – бурсаків щедро винагородили, а вони подарували господареві свій розкішний вертепний будиночок із ляльками та рукопис із нотами на 80 сторінок. Серед різдвяних піснеспівів і колядок записана й «Нова радість...». Вона починається зі слів «Нова рада стала, як на небі хмара». Можливо, «хмара» в авторській версії звучала колісь як «хвала».

Отож найвідоміша українська колядка дійшла до нас з кількома варіантами тексту. Мелодія ж має дві основні варіації. У базі етномузикологині Ірини Клименко є 48 записів із різних сіл – від Закарпаття та Прикарпаття до Одещини, Полтавщини та Пінщини.

!FEST

Викрадено 785 об'єктів української культурної спадщини

На сьогодні підтверджено викрадення росіянами 785 об'єктів української культурної спадщини, проте реальна кількість набагато більша і, ймовірно, буде збільшуватися, заявив представник Головного управління розвідки Міністерства оборони України Андрій Юсов.

«Гур разом із Мінкультури та українськими експертами створило базу об'єктів викраденої української спадщини та відповідальних за це людей. Це розділ «викрадена спадщина» на порталі «Війна і санкції». Станом на сьогодні база налічує 785 об'єктів української культурної спадщини», – сказав він у рамках дискусії «Геноцидальні практики РФ в Україні: від Голодомору до російсько-української війни».

У Гур зазначили, що це лише підтверджена і задокументована кількість об'єктів, але насправді викрадено набагато більше, і цифри збільшуватимуться. Юсов пояснив, що об'єкти були незаконно привласнені або захоплені росіянами в рамках т. зв. «музейної евакуації» або археологічних розкопок на тимчасово окупованих територіях України.

Перелік охоплює сотні картин, більшість було викрадено з Херсонського художнього музею, Маріупольського художнього музею, майже сотню скульптур, знайдених під час розкопок і незаконно вивезених із Криму до російських музеїв, 80 ювелірних прикрас тощо.

Наразі у списку розкрадачів культурної спадщини України – 241 фізична та 42 юридичні особи, причетність яких до злочинів доведена. «Відповідальність і покарання обов'язково буде», – додав Юсов.

Інтерфакс.

Про діяльність Союзу русинів-українців Словацької Республіки, чим живе українська громада Словаччини, що друкує українська преса Словаччини – газета «Нове життя», журнали «Дукля» і «Веселка» – можна довідатись, відкривши фейсбук чи вебсторінки:

<https://rusini-ukrajinci.sk>

<https://www.facebook.com/rusiniukrajincislovenskejrepubliky/>

<https://ukrsvit1.com.ua/zmi>

<http://ukrajinci.sk/novezytta.html>

Сторінки минулого (119)

ВІРЛІВ (ОРЛІВ) – ORLOV (окр. Стара Любовня)

Orlou (1349), Orlov (1773), Orľó (1786), Orlov (1920), угор. Orľó.

Стат.: 1787 – 471 жит., 1828 – 564, 1869 – 867, 1880 – 974 жит., 179 слов., 9 мад., 26 нім., 716 рус., 14 інш., 62 немовл., 109 р.-кат., 832 гр.-кат., 2 правосл., 10 еванг. а.в., 21 юд., 1890 – 898 жит., 70 слов., 3 мад., 37 нім., 784 рус., 4 інш., 77 р.-кат., 791 гр.-кат., 1 еванг. а.в., 29 юд., 1900 – 907 жит., 71 слов., 15 мад., 46 нім., 756 рус., 19 інш., 110 р.-кат., 767 гр.-кат., 4 еванг. а.в., 3 реформ., 23 юд., 1910 – 750 жит., 46 слов., 12 мад., 45 нім., 612 рус., 35 інш., 91 р.-кат., 632 гр.-кат., 1 реформ., 3 еванг. а.в., 23 юд., 1921 – 748 жит., 78 слов., 734 рус., 79 р.-кат., 789 гр.-кат., 1930 – 902 жит., 78 слов., 734 руської, 9 нім., 20 евр., 39 інш., 22 чуж., 79 р.-кат., 789 гр.-кат., 3 еванг. а.в., 30 юд., 1 інш або без віросп., 1940 – 1003, 1948 – 1073, 1950 – 942 жит., 220 слов., 734 руської. нац., 58 р.-кат., 883 гр.-кат., 1961 – 1120, 1970 – 1180, 1980 – 1016 жит., 967 слов., 35 укр., 6 рос. нац., 1991 – 215 буд., 799 жит., з т. 765 слов., 12 укр., 18 рус., 2 чеськ., 663 гр.-кат., 102 р.-кат., 2 правосл., 20 невт., 2001 – 791 жит., 709 слов., 71 рус., 3 укр., 133 р.-кат., 649 гр.-кат., 2 правосл., 2021 – 601 жит., 526 слов., 1 мад., 50 рус., 1 чеськ., 1 рос., 22 невт., 15 без віросп., 96 р.-кат., 457 гр.-кат., 7 правосл., 1 христ. общин., 1 поган. і природ. духовн., 1 спеціальні рухи., 1 інш., 22 невт.

Пл. хот. 2077 га. Частина с. Андріївка.

Василь Латта в «Атласі українських говорів Східної Словаччини» (1991) наводить народну назву села Вірліїв.

Словацький картограф і лексикограф Я. М. Корабинський в своєму лексиконі сіл Угорщини (1786) село Вірлів (Orľó) наводить серед руснацьких (*ruľnak*) (див стор. 502), проте не наводить релігійну приналежність жителів села.

Ян Бенька зазначає, що у першій половині 15 століття були доселені волохами старші поселення, серед них Леґнава, а також Оленікві і Ганиґівці; в басейні Попраду – Старица, Удол, частково також Плавеч, Баєрівці, Вірлів і Плавниця; у верхів'ях Топлі та її приток – Грабське, Венеція, Луків, Боглярка, Кружлів, Криве, Вишній і Нижній Тварожець, де, згідно з десятичним переписом 1538 року, більшість населення

вже належала до східного обряду, а тодішні джерела називають їх рутенами.

Сприятливі умови для культурно-національного і духовно-релігійного розвитку української людності – русинів настав у чехословацький період. Про це свідчать дані перепису населення 1930 року, коли руську національність і свою належність до церкви східного обряду засвідчили жителі ряду сіл на стику теперішнього Сабинівського і Старолюбівнянського округів. Більшість або значну частину жителі руської національності складали у таких селах: в дужках загальне число жителів і кількість осіб руської національності: Гералт (175 : 95), Ганиґівці (884 : 526), Гордисло (270 : 140), Яков'яни (289 : 224), Ястраб'є (тепер Шариське Ястраб'є) (867 : 758), Київ (621 : 567), Лютина (638 : 343), Обручне (189 : 140), Оленікві (442 : 246), Вірлів (902 : 734), Ренчишів (338 : 254), Шома (тепер Дрениця) (525 : 280). Ще більш виразні показники бачимо стосовно належності до церкви східного обряду.

Стрімке падіння чисельності русинів бачимо після 1945 року, а це свідчить про те, що руське (українське) населення пройшло за той період значними потрясіннями в національно-культурному і релігійно-духовному житті. Розвиток пішов на користь мажоритарної більшості і прискорення асиміляції. Наслідки особливо виукло бачимо в сучасний час, коли населення втратило національну школу, національну церкву і внаслідок цього втрачає вже свої традиції, звичай і рідну мову. Особливо це видно у дітей і молоді. Не виняток в цих процесах і село Вірлів. Якщо в 1930 році з загальної кількості 902 жителів Вірліва руську національність заявили 734 особи, то в останньому переписі 2021 року із загальної кількості 601 жителів села до русинської національності зголосилось 50 осіб та одна особа до російської національності.

Історик Михайло Мурцо в кількох книжкових виданнях розглянув історію сіл Старолюбівнянського округу, зокрема, Вірліва. Перша письмова згадка про Вірлів походить з 1349 року, коли ріка Попрад міняла своє русло, що порушувало границі маєтку Ріколфа між осадами Чирч, Вірлів та Люботин. Село заснували поселенці з шолтисом на закупному праві в кінці 13 або на початку 14 ст. У 14 – 16 ст. належало панству Плавеч. У той час переважна більшість населення вимерла або виселилася.

Закарпатець Валентин Фречка відкрив перший у світі завод з виготовлення паперу з опалого листа

У Парижі відкрили перше у світі індустріальне виробництво целюлози з опалого листа за технологією винахідника із Закарпаття Валентина Фречки.

Унікальну технологію виробництва паперу з листа розробив винахідник із Хустщини Валентин Фречка. Крім паперу, тут будуть виготовляти екоупаковки для бізнесу.

На створення виробництва пішло 3 роки та 3,5 млн євро.

Опале листя для виготовлення паперу будуть постачати комунальні служби Парижу.

«Фабрика Releaf PAPER & BAGS – це перша автоматизована лінія в світі, що переробляє сотні тонн опалого листа на целюлозу та виготовляє крафтовий папір, який можна використовувати в якості пакетів, блоктотів, матеріалів для упаковок», – розповідають підприємці.

Mukachevo.net

У 70-80-х рр. 17 ст. (в Я. Бенька – вже у 15 ст.) тут поселилися переважно волохи, русини. Село належало угорським панам Палочаї та Семеші. В урядовому лексиконі сіл Угорщини 1773 р. село зазначене як чисто руське. У 1787 р. село мало 61, 1828 – 70 дворів. Жителі займалися хліборобством, працювали у лісах. У 1873 р. прокладена залізниця Пряшів-Вірлів. Після 1918 р. частина людей працювала на лісопилці. Під час Другої світової війни селяни підтримували партизанський рух. Село визволене 23. 1. 1945 р. У 1947 р. в Україну оптували 3 родини. У повоєний час в селі збудовано завод «Префа», будинок культури, протипожежну станцію, міст через ріку Попрад, спортивний аерал і т. п. 1966 р. докінчена залізнична лінія Вірлів-Подолінець. 1971 р. засновано ЄСГА. У 1945 р. відновлена 2-класна початкова школа, згодом неповна горожанська школа.

З єпископських канонічних візитацій 1746 року відомо, що на той час на приході служив Іоан Годермарський і місцева «старовинна» церква знаходиться в «доброму стані».

Перша церква була просто маленькою дерев'яною каплицею без вежі, вкритою ґонтом, з невеликою башточкою спереду. Храм Святої Параскеви, 1866 р.

В історії місцевого приходу стосовно духовно-релігійних українських впливів на нашій території і художньої довершеності ікон в місцевій церкві читаємо: «*Je na škodu, že nevieme meno umelca, ktorý kreslil obrazy na týchto ikonách, pretože malby ako Kristus či Mária vyzerajú ako živé. Sborný reštaurátor František Šubert povedal, keď bol obnovovať tieto obrazy v roku 1971, že to musel byť veľkolepý odborník a umelec. On sa domnieva, že ten maliar bol pravdepodobne mnich z Lvova a jeho meno bolo utajené kvôli jeho skromnosti. Väčšina obrazov a ikon bola dovážaná do chrámov Božích gréckokatolíckeho obradu práve z Lvovskej oblasti. Na jednej z ikon môžeme čítať, že chrám bol opravovaný v roku 1891. Farárom bol vtedy Jozef Ilkovič a chrám bol znova posvätený Michalom Andrejkovičom – arcidiaconom.*»

Поруч з тим, у місцевому храмі зберігається сім робіт іконописців – Миколая Йордана і Стефана Фотта.

До наших днів дійшов список священнослужителів місцевого приходу: (1726 – 1750) Іоан Годермарський, (1788 – 1805) Іоан Годермарський, (1805 – 1809) Павло Мудрак, (1809 – 1821) Юрій Капішинський, (1821 – 1831) Іоан Гункаї, (1832 – 1832) Даміан Чоп'як, (1832 – 1847) Михал Хамілла, (1847 – 1895) Йосиф Ількович, (1895 – 1896) Костянтин Ількович, (1896 – 1911) Михал Андрейкович, (1911 – 1917) Олександр Торонський, (1917 – 1924) Людовіт Торонський, (1924 – 1926) Андрій Лазор, (1926 – 1927) Яків Миллий, (1927 – 1950) Стефан Бєскід, (1950 – 1994) Йосиф Шолтис, (1994 – 1998) Йосиф Машлей, (1998 – 2001) Юрій Данько, (2001 – 2007) Петро Команицький, (2007 – 2019) Петро Ілько, (2019) Ян Павлик. У списку помічних священників: (2009 – 2010) Михал Куруц, (2015) Михал Куруц.

У селі народилися композитор о. М. Андрейкович (1868 – д. см. невт.), співачка Д. Габайова (1914 – 2000).

-мі-

НОВЕ ЖИТТЯ

Vydáva Zväz Rusinov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 74. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Náklad: 450 ks. Ročné predplatné 12,50 € Štvrťročné predplatné 3,125 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s. Stredisko predplatného tlačie. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sada BA NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 74. Головний редактор Міроslав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.